

כזכור, נטען נגד דרישתו (המאוחרת) של שרון לפנות מראשיהגשר שמעבר התעלה כלפי צפון, כי קודם-כל עליו לאבד סח את איזור הצליחה ואת מבואותיו בצד סיני; ושנית, שגם אז, הפנייה צפונה משימה פיצול הכוח המאמץ - טענה נכר בהילכאורה, אך רק בהיות כיתור ארמיה 3 הכלית המתקפה.

אבל כיוון שנקודת-החצייה ("מצמד") נמי צאה ממש על שפת האגם המר, ובהיעדר כל כוונה (ובשלב ההוא, גם יכולת) להעיבר את הכוחות למערב ולתספקתם דרך האגמים, ודאי כי הרחבת ראשיהגשר באה בחשבון רק כלפי צפון.

מסומר: מודבדב ובעד הצורך להעמיק את ראשיהגשר לכיוון מערב - אשר היה מתעורר בכל נקודת-החצייה שהיא בניזרה המריות או הרומות - הרי שבחירת דוורסאר חיובה פניה אוטומטית, מיוודת ובכוח גדול ימינה, זכיוון איסמעאלייה ולתוך המרחב העוררי פי שו ארמיה 2.

כיוון הכרתי זה למאמץ-האבטחה של ראשיהגשר צריך היה לעורר את השאלה, למה לא יופנה עימו המאמץ המיתקפתי כולו: רק באופן זה, ניתן היה להבטיח את שילובם ורציפותם של שני המאמצים, כך שיתגברו האחד את הרי ויתאפשר לבצעם בהמשכיות אחת. הפרדתם לשני כיוונים שרי גים גרמה, ששני המאמצים יפרידו עו ויחלישו האחד את השני, על ידי שהכתבו הקצאת כוחות נפרדים לכל מאמץ, ואלה הקטינו את העוצמה שפעלה בכל אחד מהם וגם פגמה בקצב וברציפות המיביצים. תביעת ניהול מאמצי אבטחה וראשיהגשר והמתקפה אל-ובהמשך אותו קו-התקדמות - וזאת אומרת, רק צפונה - צריכה היתה להיות חוקה ומשפיעה במיידת חד באבירי-לב, כמיבצעו של צבא אשר איננו משופע בכמויות, וגם מסתמך מירבית על קצב מיבצעים מהיר ועל גמישות בהפי עלת הכוחות.

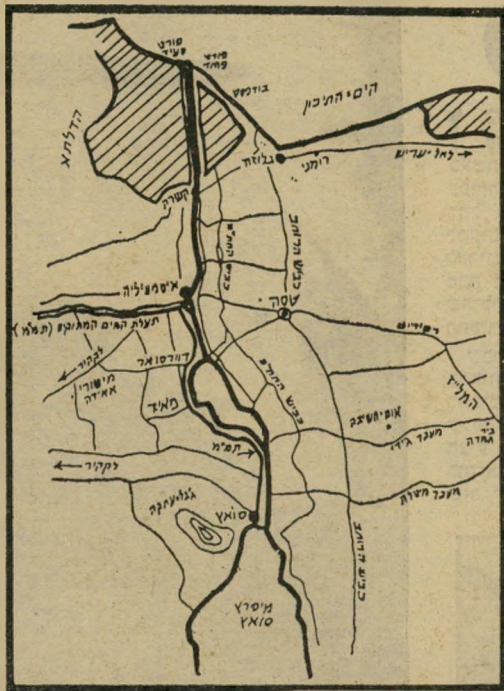
הצורך לאבטח היטב את צידו המיורחי של ראשיהגשר - שאת נכונותו העקרונית אסור שתערך פל פסילת היתרום המוגזמת של מיפקדת-החיות והרמטכ"ל - לא גרע מתוקף התביעה הטבעית להתיקדם צפונה במערב התעלה, אלא עוד חזקה, כפי שנוכל להיווכח כבר בהצצה ראשונה בקווי הפסקת-האש, הרחיקה הקדמות כוחות צה"ל בסיני והגיעה מדורסאר צפונה. זה הקו הרי כללי שאילוי הגיעו הכוחות שהתקדמו צפונה, במקביל, בצידה המערבי של התעלה, כיוון שהכוח המצרי אשר עבר לסיני היה רב, חזק וערוך-להגנה יותר מן הכוח אשר נשאר מאחורי באפריקה. הרמפות שי בצד המצרי, וכן היותו מוכסה צמחיה, איפשרו תצפית וסיוע-באש ממערב התעלה אל תוך סיני, ושהיו יעילים יותר מאשר בכיוון ההפוך. כן הושפעו המצרים שבסיני מהופעת כוחות ודגלים ציניים בולטים על אדמה מצרית ובמרומי המרפות המצריות, השולטות היטב על עורפם.

לכן יש להפוך נגד משמיעה את טענת פיצול-הכוחות-המאמץ, שהועלתה לשם שלילת הפניה מדורסאר צפונה.

מהיותה מאמץ הכרתי וגם הרי החוף ביותר, הרי לא ההתקדמות לכיוון איסמעאלייה היא שגרמה את הפיצול, אלא דווקא ההחלטה לרדת דרומה, לכיוון מירפץ סואץ. הפיצול - שהוא רע גם כשהינו הכרתי - היה טבעי מן ההתחזיה בעצם הרעיון של צליחה בצפון האגם המר, לשם הפניית המאמץ העיקרי משם אל עורף ארמיה 3.

בחנינת "דרכי-הפעולה של האוייב", תיטיה גם היא להעדיף את הכוחות המאמץ העיקרי של מיבצע הצליחה, ממערב התעלה, לניתוק ארמיה 2. כזכור, היה הריכוז העיקרי של כוח מצרי מחוץ לסיני מצוי או באיזור קאהיר. פניית המאמץ העיקרי מדורסאר דרומה איפשרה למצרים להניע, בשלמות או בחלקים, את רוב הכוחות מאחורי בכיוון כללי מיוזמה, כך שיכלו לפעול נגד אגף ימין של התקדמות צה"ל, כשבאותו זמן אגף שמאלם הוצעם בין כוחותינו ובין קאהיר. אבל הטיות המאמץ מדורסאר צפונה היתה מעמידה את הפיקוד המצרי בפני דילמה חמורה, כי הנעת כוחות החיפוי של קאהיר לכיוון

מרחב איסמעאלייה-קנטרה - ובמיוחד אל מעבר לחיץ החקלאי הצפוני - היתה גורמת לחשיפת איזור הבירה כלפי התיקפיה. מיוזמה, תנועת כוחותינו כלפי עורף ארמיה 3 גרמה לקיצור המרחק בינם ובין התגבורות אשר שיגר האוייב מכיוון קאהיר - מה שהקל על האוייב, וגם קיצר את משך הזמן שחלף בין ההלטת השיגור ובין ההיתקלות בכוחותינו. בניגוד לכך, היתה התקדמות מראשיהגשר לכיוון צפון מגידלה בהתמדה את מרחק כוחותינו מקאהיר; מקשה יותר על כוח אשר היה נזקק משם; ודוחה את מועד יצירת המגע. מותר להניח שאילו היינו פונים צפונה, הרי האוייב, משאך היה מבחין כי צליחה מאסיבית מול פניו, לא היה כלל מקדם התקדמה את ריכוז הכוח הניכר שהגן על קאהיר; או היה מקדם ממנו חלקים קטנים. כבסיבות אלו, וכעיקר בהניחתינו כי כוחותינו אכן היו משכילים, נצמד את ההפתעה שנחזו המצריים, לשם התקדמות מהירה, לא

חזית המערכה בסיני הפרובלמטיקה שבהתערבות מעצמות-העל

היתה בידי הפיקוד המצרי ברייה, אלא להגן על עורף ארמיה 2 באמצעות הקצאה מאסיבית מכוחותיה ששה - אשר עמדו לרשותה רק בסיני והיו חיוכים אז דהרי קרא, כבהירות, חזרה למערב. אבל אפילו כך, ייתכן מאד שכבר היה מאוחר מדי בעבור המצרים, מאחר שכוחותינו - זו רק היו פועלים בקצב מרבי (כדומה, אפילו לת"ג, גרמני) - כבר היו עשויים להגיע, בנקד ובקוצמה משפיקת, עד שזווי איזור הימות החיצות אשר ממערב לקנטרה, בכך היו מנתקים, למעשה, את ארמיה 2.

האיום על קאהיר

מ בחינת החיכט הפסיכולוגי-הפוליטי - או, קנייהמידה חורצים, לאחר המלחמה, מיהו שנחל, נצחתי - היתה האלטרנטיבה שלה פנייה אל עורף ארמיה 2 עדיפה על זו של ארמיה 3. מפני שהייתה גוררת סיכויים טובים להשתלטות על עיר מצרית ראשית - איסמעאלייה - במועד מוקדם בהרבה מהשיה אפשרי לגבי סואץ, העיר האלטרנטיבית. ממרחקה מן דורסאר גדול כמעט פי ארבעה (הצפית החיץ החקלאי בדרך לאיסמעאלייה לא היתה, בתנאי ההפתעה, כלל בנדר בעיה הרי גם בפועל, למרות העיכובים מצד המטכ"ל ומיפקדת הפיקוד והאטת התגורר עה צפונה, עקב התנהלותו בתוך השטח המעובד הצמוד לתעלה, בכל זאת הגיע עו כוחותינו עד מבואות איסמעאלייה ב-22 בחודש, שעה שלסואץ, אליה חתר תמאץ מצ העיקרי, הגיעו רק ב-24).

עצם האיום על איסמעאלייה היה יוצר דילמה חמורה נוספת לפיקדה מצרי -

אשר ממילא היה אז קרוע בין דילמות קודמות, כלליות ומקומיות - עליידי השאלה, האם חשיבות הגנת העיר קודמת לזו של הגנת המרחב העורפי של ארמיה 2 בכ"ל, או להיפך. היבט מדיני מרכזי אחר היה החשש (המצרי והסובייטי) של איום על קאהיר. האופציה הצפונית משמעה התרחקות מקאהיר, לעומת ההתקרבות אליה, שהייתה כרוכה הכלחית בהתקדמות דרומה מיוזמה, אל עורפה של ארמיה 3. בתנאים ובזמן ההם, עמדה ודאות המעורבות הרוסית, על כל הרכוז בה גם מצד התקרבות ארצות-הברית למניעת התנגשות עם הסובייטים בין היתר - אם לא בראש ובראשונה - ביחס ישר למיידיות האיום הפיזי מצד ישראל כלפי דמשק וקאהיר. האופציה של ארמיה 3, גרמה אוטומטית ובאזרה בלתי-נימנה, גירוי עצום של סיכויי התממשות - וממשות - האיום הרוסי והמעורבות האמריקאית.

הטעות בבחירת היעד והכיוון הנכונים של המאמץ במערב התעלה גרמה אם כן, לשורת תוצאות שליליות, שהיו נגמנות או מופחתות אילו פנינו אל עורף ארמיה 2:

● נוצרו אכן הפרדה וניגוד בין מאמץ אבטחת תרלבת ראשיהגשר ובין המאמץ ההתקפי העיקרי, שיגרמו פיצול הכוחות בשני המאמצים, והחלשתם ההדדית.

● כוחות החיפוי של קאהיר אכן קודמו כימעט כולם מיוזמה, תוך שהם מאיימים על אגף כוחותינו, בעודם נמצאים כחציצה בינם ובין קאהיר, ובכך ממלאים משימתם החדשה, בלא לפגוע מדי בישינה. מועד המגע עם כוחותינו קוצר, כל שהאחרונים התקדמו.

● תחת שייטתקלו רק באחד שלושות הריכוזים העורפיים המצריים - הוא זה שמאחרי גיורת ארמיה 2 - אכן נתקלו כוחות חיות הדרום והסתבכו בקרב, עם שלושות הריכוזים המצריים שממערב התעלה; דהיינו, מחוץ לצפוני, גם עם הכוחות אשר קודמו מקאהיר וגם עם הריכוז הגדול והחזק בשלושה, שהצטבר בעיר רף ארמיה 3 (ואשר היה מגיע לכלל התנגשות בכוחותינו, אילו התקדמו צפונה, רק באיזור רב, במרחב פאיר-אבירצויר ומערבה; שם נשקף לו סיכוי סביר, שי גורלו יהיה כגורל חטיבת הסני קים 25, אשר בתנועתה מאיזור ארמיה 3 צפונה ב-15 בחודש, נלכדה במארב והושמדה, במיזרה הרי אגם המר, כימעט ללא אבירות לכוחותינו).

● החומץ הסיכוי להישג פוליטי-פסיכולוגי ממדרגה ראשונה, עליידי כיבוש מהיר, מפתיע וקל של איסמעאלייה הקרוי בה, והבלתי-ימוכנה להתקפה כזו, כאשר הגיעו כוחותינו לסואץ האלטרנטיבית, כבר נפוגה מוזמן ההפתעה והזעיר תוגי ברה והוכנה להגנה.

● התקדמות כוחותינו לתוך עורף ארמיה 3 קירבתם בהתמדה לקאהיר; ועל כל פנים, התקדמותם בכיוון ובקו המאפי שררם זניק ממרו יושר אל הבירה המצריית, כך הוגברו באורח חמור ביותר, בלי תיגמנע - ורק לרעתנו - הסיכוי והפי-רובלמטיקה שבמעורבות מעצמות-העל, לעומת כל אלה, אין למצוא אפילו יתרונות רציני אחד להצד דפת ההתקדמות אל עורף ארמיה 3 - גם לא יתרון, "השטח הפתוח".

● קבלנו כנתון כי ההפתעה אשר נגרמה למצרים היתה נוצרת בכל מיקרה, הרי העובדה, כי לשם האלטרנטיבה הצפונית נדרשה חציית תעלות החיץ הצפוני וגם כניסה לשטח המעובד של איסמעאלייה, מאידת כל משמעות שלילית מעשית, בתחילתה, כשהיו איזורים אלה ריקים, יכלו הכוחות להתקדם בכך, בתוסכ בקצב מהיר ביור, תוך חשבון גמך, החיץ הוא איזור צר, ולא היה כל קושי לחרוג ממנו למידבר הפתוח שממערב, ומשם לשוב ולפנות לתוך הרצועה החקלאית הצרה, בכל מקום וזמן שייבחרו. אמנם שרון התקדם בפועל צפונה בתוך השטח המעובד של החיץ, הדבר ראוי לבהינה הסביר מהתאימים. אבל אין להגידר אחרי עובדה זו, כי היא נגרמה בגלל אילוף, ואולי שגיאה, מכל מקום, שטות היא להיתפס לרושם כאילו ההתקדמות צפונה משמעה תנועה הכי רחוקה בתוך שטח מעובד, מכותר תעלות וקשה, וכאילו רק הפנייה דרומה היא שי איפשרה פיתוח, "לוחמת שייחון" במרחבים. (החלק השני של הכתבה - בגיליון הבא)

האמריקאים הכתיבו הפסקת-אש, כדי לבצע את ההסכם שהושג בין הצדדים בלבנון. זהו הסכם רופף, על פיו, צריך הצבא הלבנוני הכללי לתפוס את השטח - אך צבא זה אינו קיים למעשה. מרבית כוחות אש"ף צריכים להתרחק מגבול ישראלי. ישראל צריכה לצאת מן השטח כליל.

אך הפסקת-האש הופרה ברציפות.

עליידי מי? כלי התיקשורת הישראליים הודיעו, כדבר מובן מאליה: עליידי "המר חבלים", הכוחות הלבנוניים (קרי: הכוח הנוצרי המקומי) רק השיב אש.

בעיני עיתונאים ורים, וביכללם כתב להמונז שביקר בשבוע שעבר בשטח ושי דיווח על כך, המצב שונה לחלוטין: ישראלי הפרה את הפסקת-האש כדי למנוע את תפיסת-השטח עליידי הצבא הלבנוני. כוחות צה"ל עדיין נמצאו בשטח, לפחות בעמדות-הצפית ובנקודות-ביקורת.

נדמה כי בדרום-לבנון, כמו בדרום ויאטינאם, תופסת עדיין הבדיחה היהודית העתיקה על היהודי הצועק לאשתו: "תפסתי דוב!"

"עוזב אותו ובוא הביתה לאכול!" צו עקת לו האשה.

"אני רוצה לעזוב אותו, אבל הוא לא עוזב אותי!" משיב הבעל.

הרבה יותר קל להיכנס לזהרי מפתח מסוף זה, מאשר לצאת ממנה. ההגיון הפנימי של התהליך חזק מדי. בני היענות לחפי סקת-האש פוררשה: הפקרת הכי פרים הנוצרים שהתפתחו להשתתף בהרפתקה זו.

ומאידך: כדי לשמור עליהם תצטרך ישראל לא רק להמשיך במעורבותה, אלא אף להגביר אותה. הדבר עלול לסכך אותה בעימות גדול הרבה יותר, וקודם כל עם ארצות-הברית.

מבחינה זו יש הבדל חשוב אחד בין ויאטינאם ולבנון: בוויאטינאם לא יכול היה איש להכתים משהו לממשלת ארצות-הברית, מילבד דעת-הקהל האמריקאית עצמה, ואילו במקרה הלבנוני יש מי שיכול להכתים לישראל את הפסקת-מעורבותה: ארצות-הברית.

אם יקרה כדבר הזה, לא יעזרו כל הדיבורים הרבים על "הגנת העם הלבנוני הנוצרי" מפני, רצח עם. אין איש בעולם המתייחס ברצינות לדיבורים אלה. כי והיו אחת העובדות התמוהות ביותר בפרשה כולה: הציבור הנוצרי בלבנון, שיש לו צבא פרטי גדול במרכז המדינה, לא התערב במלחמה בדרום. הוא לא חש להגנת אחיו בכפרים הגובלים בישראל.

גם הוא מתייחס לפרשה כזוה כאל הרפתקה ישראלית, שאינה שייכת למאבק המרכזי על עתיד הלבנון.

מפקד הכוח המקומי, רבירן חדאד, סירב לפרק את כוחו או לסגת. בטענה שכוח זה מהווה חלק מן הצבא הלבנוני שעליו הוטל על-פי ההסכם, לתפוס את השטח. טענה זו נדחתה אף עליידי הנוצרים בבירור. רבי הצבא הלבנוני החדש נועד להיות רבי עדי, כדי לשמור על אחדות המדינה, ואילו הכוח של חדאד הוא כוח עדי קיצוני.

סוף טראגי

וף ההרפתקה בוויאטינאם ידוע. האמריקאים הסתלקו הביתה, והפקירו לגורלם את מאות אלפי בני-הארץ שהאמינו להם. שרידים אומללים עדיין מיטלי טלים בין גלי היס. אף אוניה אחת אינה מוכנה לאסוף אותם, כיוון שגם ארצות-הברית נעלה את שעריה לפניהם.

לפני שבוע הפגינו בני כפריה-המובלעת ליד, "הגדר הטובה". רביסין חדאד השמע הצהרה פאתטית, שהצביעה על המחויבות המוסרית הישראלית שלא לנטוש אותו ואת אנשיו. אך בסופו של דבר לא תעמוד לפני ממשלת ישראל אלא ברירה אחת: שיכבש את עמדות עם כל העורר, דבר הערבי, ארצות-הברית וברית-המועצות - או להפקיר את בני המזבלעת לגורל שהם הביאו על עצמם בהרפתקה היכרזה להסתים רק באופן טראגי.